

**Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К.Д.Ушинського»**

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРОХОДЖЕННЯ ВИРОБНИЧОЇ
(ПЕДАГОГІЧНОЇ ЛІТНЬОЇ) ПРАКТИКИ В УМОВАХ
ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ для здобувачів вищої освіти першого
(бакалаврського) рівня спеціальностей Спеціальності: 014 Середня
освіта (Українська мова і література), 014 Середня освіта (Мова і
література (російська))**

Методичні рекомендації щодо проходження виробничої (педагогічної літньої) практики в умовах дистанційного навчання розроблено доктором педагогічних наук, професором Т.Ю.Осиповою

Рекомендовано рішенням вченої ради Державного закладу
«Південноукраїнський національний педагогічний університет імені
К.Д.Ушинського(протокол від _____ №____)

Методичні рекомендації щодо проходження виробничої (педагогічної літньої) практики в умовах дистанційного навчання для студентів спеціальностей 014 Середня освіта (Українська мова і література); 014 Середня освіта (Мова і література (російська) /Укладач: доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки Т.Ю. Осипова. Одеса: Університет Ушинського, 2022. 31 с.

Рецензенти:

- доктор педагогічних наук, професор, проректор з наукової роботи Одеської академії неперервної освіти Одеської області В.В.Ягоднікова;
- доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки Т.І.Койчева

Методичні рекомендації призначені для здобувачів вищої освіти 3 року навчання спеціальностей 014 Середня освіта (Українська мова і література); 014 Середня освіта (Мова і література (російська), які мають проходити літню педагогічну практику. Рекомендації розроблені з урахуванням оголошення воєнного стану в Україні, тобто здійсненням практики в дистанційному режимі .

Методичні рекомендації містять вказівки щодо складання дидактичного портфолію завдань практики, наведено визначення основних термінів і понять стосовно організації літнього відпочинку дітей у таборі, наведено організаційну структуру табірної зміни, приклади колективних творчих справ тощо.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ЩОДО СКЛАДАННЯ ДИДАКТИЧНОГО ПОРТФОЛІО ВИРОБНИЧОЇ (ПЕДАГОГІЧНОЇ ЛІТНЬОЇ) ПРАКТИКИ:

Працюючи над дидактичним портфоліо, в ході виконання завдань літньої педагогічної практики студентам необхідно звернути увагу на таке:

Законодавчі документи: аналізуючи Закони України, у дидактичному портфоліо зазначається назва Закону, ким і коли був прийнятий, основні поняття і завдання.

Під час складання **плану-сітки виховної роботи** слід пам'ятати, що у структурі табірної зміни умовно виокремлюються три періоди: організаційний триває 3-5 днів). Перший день присвячено «заїзду» дітей: у цей день наприклад, проводяться екскурсії по табору, операція «Затишок», загальнотабірний захід «Давайте познайомимося» (концерт-привітання вожатих табору. В інші дні проводяться колективно-творчі справи (КТС), які не потребують значного часу на їх підготовку і проведення (наприклад: «Знайомство» «Телеревю», «Різнобій», «Відеокліп), Казка в різні епохи, Ремей», Цікаві історії, Захист космічних знаків» та ін.) Зазначені КТС призначені для кращого знайомства дітей загону, виявлення потенційних лідерів. Також у цей період проводиться організаційний збір загону, на якому вибираються назва, девіз, бечівка, пісня, затверджується емблема загону. В загальнотабірному масштабі можна провести конкурс загонових куточків, організаційний збір табору

В основний період проводяться заходи, які потребують великого часу на підготовку і проведення: Наприклад у загоні мржуть проводитися бесіди, інтелектуальні ігри «Що? Де? Коли?» «Турнір знавців», «Брейн-ринг». «КВК» (або «ЛІГА СМІХУ»), «Ліпсінг-Батл, «Розумники і розумниці» тощо. Такі або аналогічні заходи можна провести і як загально табірні, отже слід подумати, що буде проведено в загоні, а що в загальнотабірному масштабі.

Загальнотабірні заходи: можуть проводитися для команд учасників різного віку (наприклад, для дітей молодшого віку – «В гостях у казки» або «Казка на сучасний лад», для середнього віку – інтелектуальна гра «Брейн-ринг», для старшого віку – КВК, головне, щоб завдання заходу було посильним і цікавим для дітей), при цьому діти інших загонів є глядачами і вболівальниками. Можуть також бути заходи (наприклад, «Алло! Ми шукаємо таланти»), в яких можуть брати участь всі діти. Зазвичай загальнотабірні заходи проводяться у вечірній час (крім спортивних змагань), після вечері.

Є також загальнотабірні заходи, які тривають цілий день – Свято Нептуна, День іменинника, Малі Олімпійські ігри, або спартакіади, День української мови тощо. Якщо Ви будете планувати такі тематичні дні, то в план-сітці необхідно розписати, які заходи будуть проводитися в ці дні (конкурси малюнків, стіннівок, конкурси виробів, читців, інсценізованої пісні тощо).

Можуть плануватися також різноманітні конкурси між загонами, які проводяться на **морі**, наприклад, Конкурс фантастичних тварин, Конкурс замків із піску. Також на морі можуть пр. водитися змагання з пляжного волейболу, пляжного футболу, піонерболу та ін. Додаються правила змагань і критерії оцінювання конкурсу або спортивної гри.

Спортивна заходи: Змагання з певного виду спорту (футбол, баскетбол, піонербол), бігу, стрибків тощо. «Веселі старти», змагання з шахів/шашок, тенісу тощо), туристичний похід, спортивна вікторина тощо; внутрішньозагонові змагання чи змагання з іншим загonom; бере участь команда чи окремі учасники тощо. До дидактичного порт фоліо додається або сценарій такого спортивного заходу, або правила проведення спортивних змагань чи спортивної гри і критерії оцінювання журі.

Під час складання **плану-сітки виховної роботи** на зміну слід пам'ятати, що виховні заходи мають чергуватися з урахуванням їх

фізичного чи інтелектуально навантаження, не бути одноманітними, урахувати інтереси дітей певного віку. У план сітці не слід зазначати режимні моменти зарядка (зарядка, сніданок, обід, вечеря, тиха година, відбій), що встановлюються адміністрацією табору для всіх дітей і їх дотримання є обов'язковим.

Перелік доручень членів загону і органів дитячого самоврядування із зазначенням їхніх основних функцій. Повинні скласти перелік тих доручень, які може виконувати вихованець під час перебування в таборі, наприклад: командир загону Президент табору, командир творчої групи (голова комісії/ центру/ланки) член комісії, черговий командир загону, командир ради справи, фізорг) тощо. Навпроти доручення зазначається, чим саме дитина може займатися, виконуючи те чи те доручення

Сценарій виховного або спортивного заходу: зазначається назва заходу, для якого віку дітей призначений, місце проведення, обладнання, музичне і художнє оформлення заходу, за необхідності добираються завдання (конкурси) для команд загону.

Картотека ігор: Зазначається назва гри, правила гри, описується перебіг гри.

Правила поведінки. Розробляються правила поведінки для дітей під час екскурсій, походу, участі в загальнотабірних заходах, в який чітко зазначається, що можна і чого не можна роботи дітям.

Алгоритм аналізу дня і виховного заходу. Розробляється відповідна схема, як аналізувати прожитий день у таборі (наприклад: що було проведено, як діти поводитися, чи вдало пройшов захід, чи були задоволені діти. Що потрібно врахувати наступного разу, які конфліктні ситуації/ прояви булінгу відбулися, що зроблено вожатим для їх попередження) або проведений захід (назва заходу, мета і завдання заходу, чи було враховано вікові особливості дітей, ступінь залучення дітей до підготовки і проведення заходу, чи виконано завдання заходу, висновки і пропозиції тощо)

звіт про проходження виробничої (виховної) практики:

зазначається, яких нових знань і вмінь набув студент під час проходження практики, або поглибив їх, виконуючи завдання. Чи корисною була практика для його професійного становлення. Висновки і пропозиції (що запропонував би змінити, внести, виключити із завдань практики) загальне враження від практики.

ДИТЯЧИЙ ОЗДОРОВЧИЙ ЗАКЛАД ЯК ЦЕНТР ОРГАНІЗАЦІЇ ЛІТНЬОГО ВІДПОЧИНКУ ШКОЛЯРІВ

Дитячий оздоровчий заклад (комплекс, центр, табір, містечко) (далі – ДОТ) – це позашкільний заклад для учнів віком від 6 (7) до 14 (15) років, з певною структурою і методами роботи, метою діяльності якого є «реалізація права кожної дитини на повноцінний відпочинок, оздоровлення, забезпечення змістовного дозвілля, задоволення інтересів і духовних запитів відповідно до їхніх індивідуальних потреб.

На сьогодні в Україні існує кілька різновидів дитячих оздоровчих закладів – заміський, профільний, праці та відпочинку, санаторного типу, з денним перебуванням тощо. Вони створюються з метою реалізації права кожної дитини на повноцінний відпочинок та оздоровлення, зміцнення здоров'я, задоволення інтересів і духовних запитів відповідно до індивідуальних потреб дітей шкільного віку. Водночас дитячий оздоровчий заклад може бути сезонним або цілорічної дії, розміщуватись у стаціонарних або орендованих приміщеннях (на базі пансіонатів, будинків відпочинку, санаторіїв-профілакторіїв, спортивних і туристських установ, навчальних закладів тощо).

Головна мета ДОТ:

- оздоровлення дітей, створення у них доброго емоційного настрою, привнесення почуття гри, романтики в їхнє повсякденне життя;
- виявлення інтересів, захоплень дітей, розвиток бажання дістати нові знання, вміння, навички;
- навчання дітей діяти в колективі;
- залучення до трудових справ на користь і радість оточуючих.

Виховні завдання ДОТ:

1. Створити колектив загону, приділяючи особливу увагу розвитку дитячого самоврядування та формуванню організаторських умінь (виконання

трудових, творчих завдань, доручень, уміння звітувати про них перед групою, уміння бути керівником нескладних загальних справ тощо).

2. Залучити кожного вихованця до діяльності через систему доручень, зміст яких суттєво змінюється порівняно зі школою.
3. Навчитися працювати разом усім загonom, доводити розпочату справу до кінця, набути навичок самообслуговування.
4. Прищепити дітям санітарно-гігієнічні навички.
5. Розвивати волю, виховувати дисциплінованість при виконанні режимних моментів.
6. Виховувати у дітей доброзичливість, повагу, товариськість у ставленні до людей, заохочувати їх допитливість, розвивати естетичні почуття і творчі здібності, плекати любов до свого народу, Батьківщини, природи.

Особливості виховної роботи в літньому дитячому оздоровчому таборі

Виховна робота в ЛОТ має ряд специфічних особливостей порівняно з виховним процесом у школі.

1. Виховний процес у літньому оздоровчому таборі планується і здійснюється з урахуванням того, що діти повністю відірвані від сім'ї і батьківського піклування.
2. Всі види виховної діяльності здійснюються в тимчасових різновікових дитячих колективах, з різним соціальним досвідом дітей, із різних умов життя і виховання, із сільської або міської місцевості; діти проживають у колективах, створених в умовах літа, з певним оздоровчим режимом дня.
3. Виховна робота будується на принципах добровільної участі дітей у різних справах, у вільному виборі ними занять.
4. Короткотривалий період існування табірної колективу вимагає чіткого початку і завершення табірної зміни, обов'язкової оцінки діяльності кожної дитини, надання дітям можливості бачити і розуміти результати своєї праці.

5. У новому оточенні, під час активного спілкування інтенсивніше, повніше розкривається особистість дитини, інколи в таких умовах скоріше можна помітити те, що в школі залишається прихованим, тобто краще вивчити і зрозуміти дитячу психологію.
6. У виховному процесі ЛОТ беруть участь як професійні педагоги, так і представники інтелігенції, робітники, студенти, які часто будують свої стосунки з дітьми на основі педагогічної інтуїції і власного менталітету.
7. Виховна робота з дітьми має забезпечити дотримання ними режиму дня, порядку і чистоти спальних приміщень, чистоту білизни, виконання санітарно-гігієнічних вимог.
8. Особливістю виховної роботи в ЛОТ є оздоровлення дітей з використанням річок, озер, моря, лісу, транспортних екскурсій. Саме тут має бути чітка виховна робота із самозбереження життя дітей і вихователів, попередження можливого травматизму і захворювань.

Дитячий оздоровчий заклад здійснює свою діяльність відповідно до чинного законодавства України та власного статуту. У статуті визначаються назва, мета і напрями діяльності, органи керівництва і контролю, джерела фінансування та утворення майна. Відпочинок і оздоровлення дитини у таборі відбувається впродовж зміни згідно з чинним законодавством:

- 1) **відпочинкова зміна** – період перебування дитини в дитячому закладі оздоровлення та відпочинку не менше 14 днів;
- 2) **оздоровча зміна** – період перебування дитини в дитячому закладі оздоровлення та відпочинку не менше 21 дня;
- 3) **профільна зміна** (туристична, спортивна, додаткової освіти: юних біологів, математиків, екологів тощо) – період перебування дитини в дитячому закладі оздоровлення та відпочинку, протягом якого дитина крім послуг з оздоровлення та відпочинку отримує комплекс послуг, спрямованих на розвиток певних здібностей та інтересів;
- 4) **тематична зміна** – оздоровча або відпочинкова зміна, протягом якої дитина крім послуг з оздоровлення та відпочинку отримує комплекс

додаткових послуг, спрямованих на розвиток її здібностей та інтересів за напрямками позашкільної освіти, фізичної культури та спорту, соціальної реабілітації, соціального захисту тощо за спеціальною програмою.

Прийняття дітей до дитячого оздоровчого закладу здійснюється на підставі оздоровчої путівки або заяви батьків (опікунів, піклувальників), довідки про стан здоров'я дитини, профілактичні щеплення та епідемічний стан середовища, в якому проживає дитина.

АТРИБУТИКА ЗАГОНУ

Атрибути (з латинської – невід’ємна властивість об’єкта; ознака, властивість чого-небудь) – атрибутами життя дитячого колективу є назва загону девіз, салют, емблеми, прапор, галстук, значок, пісня, талісман тощо.

Візитівки, або емблеми, які діти можуть прикріпити на одяг, з елементами загонової символіки свідчать про належність до дитячого колективу; вказують на доручення, яке має вихованець доручення, його активність, авторитетність, досвідченість. Візитівка або емблема визначаються дітьми і затверджуються (схвалюються) на організаційних зборах загону. У визитівці або на емблемі може вказуватися ім’я дитини, що полегшить спілкування з нею.

До ритуалів (з лат. – обрядовий) – загону належать **лінійка, збір, вогник**.

Лінійка – це і ритуал, і джерело інформації в таборі.

Головна мета **лінійки** полягає у тому, щоб стати організаційним і емоційним початком або завершенням певної справи у загоні чи дружині. Лінійка — це своєрідний камертон дитячої справи: який настрій вона започаткує, так і житиме загін, дружина, табір.

Розрізняють такі види лінійок: лінійка-старт, ранкова і вечірня лінійки, тематична і творча лінійки, лінійка готовності.

Ранкова лінійка – організовує дітей на виконання путівки дня. Її може проводити вожатий або черговий командир – той, хто чітко вміє пояснити деталі путівки дня, поставити конкретні завдання, відповісти на можливі запитання. Звичайно, стиль загонових ранкових лінійок повинен закладатися вожатим, а вже згодом черговий командир наслідує його. Лінійка вчить дітей слухати, продумувати план дій, аналізувати, розподіляти власні творчі і фізичні зусилля протягом дня. Вона покликана дисциплінувати, хоча це не засіб для повчань. Важливо проводити її діловито, проте весело, щоб кожна дитина отримала заряд позитивної енергії на день.

Лінійка-старт збирає загін перед початком виконання певного завдання в визначає, шляхийого виконання. Проводиться жваво, по-діловому.

Тематична лінійка покликана відкривати свята, збори, фестивалі. Готується особливо, може включати «заспіви» – підготовлені окремими дітьми художні номери (вірші, пісні, танці), які покликані створити відповідний настрій.

Лінійка готовності: зазвичай, дуже коротка; визначає готовність загону до запланованої справи.

Кожна лінійка має відповідну структуру. Складові лінійки:

—*ритуал (шикування, здача рапортів);*

—*інформація (повідомлення про організацію дня у загоні, про деталі проведення майбутньої справи);*

—*творча (сценки, ігрові моменти, привітання із днем народження або перемоги в змаганнях чи конкурсах загону чи окремої дитини, сюрпризи тощо).*

Збір – це своєрідна школа виховання, тому важливо, щоб кожен вожатий правильно розумів завдання і характер цієї форми роботи, зумів зробити так, щоб кожний збір був засобом виховання у дітей самостійності, ініціативи, активності, організаторських здібностей.

Види зборів:

Організаційний збір має за мету організувати колектив дітей, спланувати роботу загону на табірну зміну, розробити атрибутику загону, розподілити доручення в загоні тощо.

Термінові збори: збирають за умови термінового вирішення проблеми, необхідності зробити колективно відповідну справу, дати оцінку певній події, вчинку.

Підсумкові збори проводяться наприкінці табірної зміни і мають на меті підведення підсумків, нагородження найбільш активних дітей тощо.

Назва загону і девіз повинні:

-відповідати вікові дітей;

- бути містким;
- бути милозвучним;
- не порушувати традиції ДОТ, якщо вони є;
- відображати загальні інтереси дітей загону, їх загальну особливість або їх прагнення.

Загоновий куточок має на меті:

- згуртувати загін, виявляючи таланти дітей і залучаючи їх на добровільній основі до колективної творчості;
- прикрасити приміщення, де перебуває загін, табір;
- отримати місце проведення інтерактивного спілкування.

І звичайно ж, дітей цікавлять успіхи свого загону, результати спортивних змагань і творчих заходів, порівняти оцінки за чистоту у своїй кімнаті, дізнатися, хто із загону зумів вирізнитися, і що цікавого буде в житті загону наступного дня. Таку інформацію можна вивішувати поряд із загоновим куточком у вигляді «бликавок». Також поряд із загоновим куточком можна розташувати «Режим дня», в якому зазначаються час та основні організаційні моменти життя табору (підйом, зарядка, сніданок, обід, тиха година, вечерея, відбій)

загоновий куточок повинен:

- - бути «красномовним», тобто його зміст і його рубрики повинні змінюватись;
- - висвітлювати різні боки життя загону (самообслуговування, спорт, участь у житті табору, нагороди, дні народження, перспективи тощо);

Закони і традиції табору. Організація «вогників»

Закони і традиції табору допоможуть Вам продуктивно вирішувати виховні завдання. Якщо в таборі немає законів і традицій - продумайте їх разом з дітьми. Якщо вони будуть створені дітьми, то напевно вони будуть їх поважати і дотримуватися. У будь-якому таборі можуть бути такі закони та традиції як:

1. Закон точного часу

Це закон збереження часу свого та інших людей. Табірна зміна дуже коротка, а зробити потрібно встигнути багато. Закон точного часу допоможе заощадити час. Кожна справа, загону або табору, повинна починатися точно в призначений час. Ні в якому випадку не можна змушувати себе чекати, тому що цим ми віднімаємо у своїх товаришів час, цікаві справи, добрий настрій.

2. Закон території

Цей важливий закон проголошує: бути господарем своєї території, ставитися до неї по-господарськи, бережливо і зацікавлено. За цим законом діти не можуть виходити за територію табору без супроводу дорослих, бо це пов'язано з охороною їхнього життя і здоров'я.

3. Закон зелені

Він нагадує кожному про те, що краса, різноманітність рослинного світу, квітники - це результат праці багатьох людей, адже озеленіння табору трудомістка і ретельна справа. Закон зелені - це повага до природи, тому категорично забороняється рвати зелень на території табору. Закон зелені закликає охороняти і примножувати рослинний світ табору.

4. Закон моря

Море дуже притягує. Воно кличе до себе. І цей закон вимагає ставитися до моря серйозно, з повагою, без залицяння. До моря і в море - тільки з дорослою людиною і тільки з колективом.

5. Закон піднятої руки

6. Цей закон навчає поважати людське слово і людську думку, вмінню слухати. Якщо людина підняла руку - значить їй необхідно повідомити, щось потрібне людям.

Традиція доброго ставлення до людей

Це одна з головних традицій. Без доброго ставлення до людини, без любові до неї, неможливо виховати у дітей активної громадянської позиції. Добре ставлення до людей - це: готовність щось зробити на радість іншим; поступитися особистим в інтересах колективу, якщо справи колективу направлені на добро навколишнього миру; готовність подарувати посмішку, добре слово, не бути байдужими; готовність порадити успіху іншого, поспівчувати його невдачі, готовність прийти на допомогу. Ця традиція навчає дітей бути уважними до людей, що знаходяться поруч із ними, не забувати, зустрічаючи знайомих і незнайомих людей на території табору, вітати їх.

Традиція бережного ставлення до пісні

Усі справи в таборі починаються і закінчуються піснею. Жоден вогник, збір, розмова не обходиться без пісні. Ця традиція означає: знати слова виконуваної пісні, вміння доспівати або дослухати її до кінця, не перебиваючи; тактовно ставитися до змісту пісні, її характеру; знання місця і часу виконання кожної пісні; вміння не кричати, а виконувати її відповідно до її характеру, думати про що співаєш і не починати пісню, якщо не знаєш її.

Традиція вечірнього огника

Передбачає аналіз дітьми прожитого в таборі дня. Діти мають можливість висловитися щодо свого настрою впродовж дня, оцінити

діяльність загону, відзначити, що сподобалося і що не сподобалося в цей день.

Особливе місце у житті загону в умовах літнього оздоровчого табору займає традиція вечірнього вогника. Вогник – це колективне обговорення загonom і вожатим прожитого дня, аналіз проведених справ, розбір відносин, що складаються в загоні, підготовка до завтрашнього дня. Головний сенс цієї традиції – звернення до особистості дитини, осмислення її позиції, її місця в колективі, в оцінці своїх дій, вчинків товаришів і загону в цілому.

Сама назва «вогник» означає не тільки вогнище, хоча певним чином і пов'язана з вечірнім вогнищем це іскра зацікавленості кожного справами колективу і долею товариша, тепло взаємовідносин і світло дружби. Ось чому вогнище – це зовсім не обов'язковий атрибут «вогника». Головне в ньому – зміст і тональність розмови, обговорення.

Форми проведення вогника можуть бути самими різноманітними:

Вогник оргперіоду. Мета вогників оргперіоду – виховати в дітей потребу спілкуватись один з одним, зацікавити спільними справами загону. Тривалість вогника не більше 30–40 хвилин. На вогнику не повинно бути виступів лише окремих дітей, довгої промови вожатого. У розмові беруть участь всі діти по колу, обговорюють прожитий день, аналізують удачі і промахи.

Вогник – аналіз справи. Мета цих вогників – навчити дітей бачити причини удачі або невдачі тієї чи іншої справи, привити їм навички аналізу творчої справи. Виступають відповідальні за справи, надають свою оцінку, аналізують, чому вийшла або не вийшла проведена справа, хто надавав допомогу і хто відмовився. Потім виступають інші діти зі своєю оцінкою й аналізом. Намічаються засоби уникнення повторення допущених помилок.

Вогник чергового загону. Діти обговорюють та оцінюють чергування: який відгук отримало чергування загону, які висновки можна зробити на майбутнє, як виявили себе окремі члени загону.

Тематичний вогник. Це розмова, направлена на певну тему: обговорення законів і традицій; що значить обіцянка, дана колективу; обговорення фільму, книги, статті в газеті; вечір легенд, віршів, бардівської пісні та ін.

Вогник – відверта розмова. На ньому ведеться відверта розмова про кожного члена загону як особистості, дається громадська оцінка йому як людині, товаришу, члену колективу. Обговорення кожного члена загону проходить за принципом "вільного мікрофону" – говорить тільки той, хто хоче, не можна змушувати виступати; не повинно бути розбору "персональної справи", зведення рахунків, взаємних образ.

ОРГАНІЗАЦІЙНА СТРУКТУРА ЗМІНИ

Перша зустріч з дітьми. Якою вона буде? Намагайтеся зробити так, щоб дитина зрозуміла, що Ви її чекаєте, що вона бажана тут. Приготуйте яскравий вітальний плакат, поздоровте її з тим, що вона опинилася саме в цьому таборі, саме в цьому загоні. Дізнайтесь, чи був хтось із дітей у цьому таборі раніше. Якщо так - створіть з них ініціативну групу, зробіть їх своїми першими помічниками. Нехай вони познайомлять інших дітей з табором, допоможуть з розподілом по кімнатах, покажуть де що знаходиться.

Але от вже всі діти приїхали, розподілені, влаштовані. Що далі? А далі і починається життя загону в таборі. Передусім нагадаємо, що табірна зміна ділиться на три основні періоди: організаційний, основний, підсумковий.

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ ПЕРІОД

Організаційний період – найважливіший. Від того як Ви зможете його організувати - залежить вся ваша подальша діяльність. За час оргперіоду, що триває всього два-три дні, потрібно встигнути зробити дуже багато: розбити загін на ланки, вибрати актив, пояснити і навчити виконувати санітарно-гігієнічні вимоги по самообслуговуванню (як прибирати постелі, як чергувати в спальні, де зберігати взуття, де сушити одяг, що зберігати в тумбочках, що в шафах, де прати, де прасувати і т. ін.). Треба не просто пояснювати, треба домагатися, щоб було чисто, щоб діти привчилися вчасно і швидко вставати, умиватися, робити зарядку, збиратися за сигналом, лягати спати.

Перші дні – це період організації колективу, відносин у ньому, планування діяльності, формування психологічної атмосфери тощо.

Уже в перший день розпочинається робота з організації колективу загону. Вивчіть яку-небудь пісню, що, можливо, в подальшому стане улюбленою піснею загону. Проведіть захист вітальної газети, що може покладена в основу оформлення табірної збори «Давайте познайомимось».

Діти описують свої перші враження про табір, якісь курйози, побажання, готують інсценований захист. Увечері – вогник знайомств. На вогнику можна пограти в гру «Сніжна грудка». Зміст гри полягає у кращому запам'ятовуванні імен дітей. Перший з них називає своє ім'я, потім наступний називає ім'я попереднього і додає своє. Наступний називає імена двох попередніх і називає своє і так далі, поки всі діти не назвуть своє ім'я.

Якщо ви протягом дня вивчили пісню – закінчіть нею вогник. Це трохи допоможе вам згуртуватися, відчутти себе чимось єдиним.

Другий день повинен бути присвячений вивченню творчих, інтелектуальних, організаційних здібностей дітей. Як ми це можемо дізнатися? Звичайно ж за допомогою КТС – колективних творчих справ. Вони допоможуть Вам і згуртувати загін, і дізнатися хто на що гаразд, і виявити можливих лідерів, на яких в подальшому будете спиратися в організації роботи загону, і просто добре провести час. Це можуть бути різноманітні КТС: «Ромашка», «Шифровка», «Різнобій», «Веселий цирк», «Теле-Ревю», "Ательє мод" тощо.

Наведемо кілька зразків КТС організаційного періоду:

КТС "Знайомство"

Мета гри: розбити загін на творчі групи, виявити творчий потенціал груп, визначити лідерів.

Підготовка: розрізані листівки (кількість листівок береться в залежності від кількості творчих груп, розрізаються по кількості дітей у групах), на кожній з листівок написано завдання групі, яке можна прочитати лише зібравши листівку, аудиторію можна прикрасити веселими плакатами, малюнками, шаржами, кулями і т.д.

Хід гри:

Чотири листівки, розрізані по кількості дітей у загоні, змішуються. Кожний з учасників бере який-небудь шматочок. По команді діти повинні зібрати листівки воедино. Кожна зібрана листівка означає творчу групу, що

утворилася. На зібраній листівці написано завдання. На підготовку завдання дається 30-40 хвилин. Приклади завдання групам:

1. Провести екскурсію по музею табірних "досягнень".
2. Використовуючи тільки назви фільмів (мультфільмів) скласти детективну розповідь з табірною життя.
3. Виконати пісню "В лесу родилась елочка" у різних стилях: рок, поп, опера, балет, хорове виконання і т.д.
4. Придумати 27 серію мультфільму "Ну, постривай!".

Під час підготовки КТС групами дітей важливо спостерігати за тим, як вогни готуються. Хто з них виявляє себе явним лідером, сміливо бере на себе організацію підготовки завдання, хто навпаки бере пасивну участь.

Після закінчення часу кожна з груп показує, що вона підготувала.

Важливою складовою частиною кожної колективної творчої справи є його аналіз. Після того як групи показали свою майстерність, усі починають обговорення. Тут розкриваються відповіді на питання: що дала нам колективна творча справа? Що я довідався нового про свою групу, товариша? Чи є лідерами в групі ті, котрі явно були лідерами в підготовці і проведенні цього КТС? Чи потрібні мені колективні творчі справи?

Надалі при підготовці наступних КТС діти можуть працювати в складі тих творчих груп, що були утворені в першій КТС, або можна об'єднати творчі групи за бажанням самих дітей.

КТС "Ромашка"

Пізнавальна гра–огляд. Завчасно виготовляється ромашка – картонне коло діаметром 15-20 см і пелюстки з білого паперу. Кількість пелюстків повинна збігатися з кількістю команд. На кожному пелюстку зі зворотного боку пишуться веселі завдання кожній команді. Наприклад:

- придумати і розіграти мімічну сценку;
- скласти вірш по римованих словах (буриме);
- скласти маленьку розповідь за поданим початком і проінсценувати її;

- придумати і зобразити скульптурну групу на задану тему;
- зобразити пантомімою куплет відомої пісні і т.ін.

Перед початком гри учасники сідають у коло по командах, кожна вибирає капітана. У центрі кола вожаті кладуть «ромашку». За сигналом капітани команд біжать до пелюстків і беруть їх по одному на команду. На підготовку дається 20-30 хвилин. Команди розходяться на підготовку своїх завдань, а після закінчення терміну підготовки знову збираються в коло. Потім усі команди показують своє рішення того чи іншого завдання. Дії дітей одержують оцінку всього загону.

Різnobій

Загони або ланки готують питання за обговореними темами протягом 20-30 хвилин (наприклад, “Техніка”, “Спорт”, “Література”, “Мистецтво”, “Музика” тощо). З кожної теми береться по одному запитанню для кожної команди. Для дітей молодшого віку достатньо двох тем для різнобою. Для ведення гри обирається ведучий, в журі можна запросити старших дітей. Журі веде підрахунок балів (за правильну відповідь – 2 бали, за частково правильну - 1 бал).

Правила:

1. Команда, яка задала питання, має знати відповідь на нього.
2. Коли команда, якій задали запитання, не спромоглася на нього відповісти або дала частково правильну відповідь, будь-яка з інших команд може попросити слово і дати свою відповідь. За правильну відповідь їй присуджуються додаткові бали.
3. Відповідь готується всією командою протягом 1-2 хвилин (за домовленістю).
4. Почуття гумору, кмітливість, злагодженість у роботі команди оцінюється додатковими балами.
5. Пропонується ставити запитання командам по ланцюжку: 1-а – 2-й, 2-а – 3-й, 3-я – 4-й, 4-а – 5-й, 5-а – 1-й.

Після закінчення гри журі підбиває підсумки і оголошує команду-переможницю. Кожна команда висловлює своє враження щодо змісту гри.

Кільцівка пісень

Це гра, учасники якої по черзі по колу виконують пісні на обрану тему. Кожна команда співає тільки один куплет і повинна виконувати його відразу ж після попередньої команди. Якщо команда допустила паузу більш 3-5 секунд чи виконала пісню не на обрану тему, то за рішенням ведучого вона вибуває з гри. Перемагає та команда, яка останньою виконала пісню на дану тему. Обговорення команд про вибір чергової пісні повинно проходити так, щоб не заважати співаючим. Ведучий має право відсторонити команду за шум.

Поради організатору: не варто проводити більше одного-двох турів кільцівки пісень, щоб не допустити стомлення учасників.

Концерт-загадка

Командам дається завдання на інсценівку даної пісні і час на підготовку - 30-40 хвилин. У ході гри інші команди повинні відгадати пісню.

Конкурс-реклама

Команди готують пародійну рекламу на предмети загального вживання. Її можна представляти у вигляді малюнка, пісні, сценки.

Веселий цирк

Кожна команда отримує завдання на підготовку одного циркового номера: (Жонглери, Дресирувальники; Приборкувачі; Акробати; Канатохідці; Клоуни; Фокусники)

Обирається рада справи, що готує «манеж» і сценарій циркової програми, обирає ведучого. Після підготовки групами своїх завдань діти сідають у цирк навколо «манежу» і починається циркова вистава.

"Теле-Ревю"

Кожна команда готує яку-небудь популярну телевізійну телепередачу: (Новини, Вгадай мелодію, Смак, Ці кумедні тварини Світ пригод Караоке на майдані тощо). Рада справи готує місце проведення, оформляє його у вигляді телевізора, обирає ведучого телепрограм, готує рекламні ролики і заставки. Після підготовки, команди показують свою передачу.

Казки, що переплуталися

Усі діти знають казки «Червона Шапочка», «Бременські музиканти», «Три ведмеді», «Срібне копитце», «Сніжна королева». А тепер уявіть, що назви цих казок переплуталися. Спробуйте скласти і показати казку, в якій тепер така назва:

- ◇ «Червоні ведмеді»;
- ◇ «Сніжні музиканти»;
- ◇ «Три королеви»;
- ◇ «Бременське копитце»;
- ◇ «Срібна Шапочка».

Казка в різних епохах

Міняються часи - міняються казки. Наприклад, якби Попелюшка жила в наші дні, вона, швидше за все, пішла б не на бал, а на дискотеку і втратила не кришталеву туфельку, а модну кросівку. А якби дія цієї казки відбувалася в первісні часи? Що тоді б знайшов на ступінях печери син вождя племені? Спробуйте ще раз розповісти стару, усім відому казку, наприклад "Ріпка". Але розповісти її так, немов дія відбувається

- ◇ у первісному африканському племені;
- ◇ у Мексиці до відкриття її європейцями;
- ◇ у середньовічному Китаї;
- ◇ в Америці в період освоєння Дикого заходу;

◇ у Японії на початку ХХІ століття.

Під час проведення КТС діти розкриваються. Чітко видно, хто з них природжений лідер, хто ініціативний, хто, навпаки, пасивний. Ви відразу можете визначити, на кого можна покластися, кому можна доручити організувати роботу, намалювати газету, підготувати концерт, на кого потрібно звернути увагу, тому що він явно цурається дітей, може боїться показатися нецікавим? Підбадьорте його, доручіть йому провести будь-яку справу.

Важливим моментом оргперіоду є колективне планування. Діти проводять розвідку цікавих справ: дізнаються де, кому і як можуть принести користь, допомогти в організації життєдіяльності табору: допомогти завгоспу провести трудовий десант щодо озеленіння та благоустрою території табору, допомогти привести в порядок книги в бібліотеці, взяти шефство над молодшими загонами і т. д.

Важливо підвести дітей до того, що в загоні повинен діяти закон «Три «С»»: самі плануємо, самі готуємо і проводимо, самі аналізуємо.

Закінчується організаційний період відкриттям табірної зміни і загальним збором табору з планування.

ОСНОВНИЙ ПЕРІОД

Завдання основного періоду табірної зміни - розвивати організаторські знання, вміння і навички через систему громадських доручень; допомогти дітям організувати і провести ті справи, які вони запланували під час оргперіоду. Під час основного періоду діє система ради справи (або ініціативних груп) і чергового командира.

Робота загону різнопланова і неоднорідна. В умовах табору вона насичена від підйому до відбою. Робота загону припускає: виконання всіх режимних моментів, участь в загальних справах табору, роботу по ланках, індивідуальні бесіди вожатого, прогулянки, походи; підготовку і проведення КТС, робота з органами самоврядування, купання в морі тощо.

Кожний з цих моментів повинен бути насичений творчістю, романтикою, грою, мати корисне спрямування. Протягом основного періоду можна провести такі КТС: «Що? Де? Коли?», «Лицарський турнір», «Музична вітальня», «Застигла мить», «Веселі старти», «День іменинника», «Веселий ярмарок», «Літературний салон», «Турнір кмітливих» тощо, які вимагають більш тривалої підготовки, ніж КТС організаційного періоду. Не можна забувати, що найбільшим стимулом для дітей є елемент змагання. Тому бажано деякі КТС (в яких обов'язковим моментом є змагання команд) проводити разом з іншим загonom, близьким за віком.

ПІДСУМКОВИЙ ПЕРІОД

Мета підсумкового періоду – підведення підсумків табірної зміни. Завдання – підвести підсумки роботи загону за зміну, виконання даного на початку зміни «Слова», виявити причини вдач і невдач, дати оцінку органам самоврядування; визначити якість знань, вмінь і навичок, отриманих дітьми в таборі. Можна запропонувати дітям написати «Наказ» наступній зміні, в якому вони поділяться своїми враженнями про життя в таборі і порекомендують проведення будь-якої справи загону.

ОРГАНИ САМОВРЯДУВАННЯ

Дитяче самоврядування в таборі – це організація життя **дитячого** колективу, школа формування навичок урядування, соціальної активності та соціальної відповідальності, громадянського виховання дітей; формування ініціативної, здатної приймати нестандартні рішення особи.

Самоврядування – не гра, а відповідальна справа, керівництво життям загону (табору), яке доручається спочатку частині активу, а потім – усьому дитячому колективові в цілому. Там, де за спиною дітей стоїть педагог і виконує за них усю роботу, не може бути й мови про справжнє самоврядування: це виховує у дітей формальне ставлення. З моменту залучення дітей до роботи з організації життя колективу права й обов'язки кожного активіста, кожної групи, будь-якого органа самоврядування мають бути чітко сформульовані, роз'яснені всьому колективові. Необхідно навчити дітей виконувати свої обов'язки і користуватися правами. Справжнє дитяче самоврядування розпочне розгортатися тільки за умови, якщо педагог (вихователь) зуміє по-справжньому зажадати від своїх дітей відповідальності за доручену справу. Основою цієї вимоги є принцип високого оцінювання творчих сил дитячого колективу. Тоді самоврядування є внутрішньою організуючою силою, що виводить дітей на вищий ступінь взаєморозуміння і спонукає до життя могутній саморегулятор діяльності колективу – суспільну думку.

Органи дитячого *самоврядування* – це виборні органи, основне завдання яких – організація різноманітної діяльності дітей, залучення кожного до конкретної справи залежно від знань, здібностей, умінь, навичок та особистісних інтересів. Органи дитячого самоврядування – це виборні органи, основне завдання яких – організація різноманітної діяльності дітей,

залучення кожного до конкретної справи залежно від знань, здібностей, умінь, навичок та особистісних інтересів.

Самоврядування у дитячому оздоровчому закладі складається з постійних та тимчасових органів.

До *тимчасових* відносяться діяльність тимчасових командирів загонів, *робота творчих груп, ради справ.*

Постійні органи самоврядування – це збір дружини (ради табору), який обирає раду дружини (табору); збір загону, який обирає раду загону. Обрані на організаційних зборах, вогнику «3 днем народження, загін!» кандидати у члени ради дружини (табору), затверджуються на зборі дружини (табору).

Члени ради дружини (табору), є представниками кожного загону і складають керівний орган дружини (табору).

Рада дружини (рада табору):

- • планує роботу табору на зміну, здійснює оперативне планування на тиждень, день;
- • організує виконання визначеного плану;
- • здійснює керівництво діяльністю дружини;
- • розподіляє доручення щодо виконання визначених справ.
- – забезпечує контроль за ходом підготовки та проведення справ, за виконанням прийнятих рішень, планів роботи загонів;
- обговорює питання поточного життя та керує діяльністю штабів.

Органи самоврядування забезпечують тісну співпрацю педагогічного та дитячого колективів: спільне обговорення проблем життя у таборі, розробка кодексу колективного співіснування, законів і традицій зміни, планування життєдіяльності зміни.

➤ **Самоврядування** – це також засіб розвитку організаторських знань, умінь і навичок дітей через систему загальних доручень. Надання різноманітних доручень дітям дозволяє залучити до активної роботи якнайбільше дітей; дає їм можливість випробувати свої сили, уміння. Через

ігрові форми діяльності діти самостійно, за власним бажанням обирають ланку, у якій їм жити і творити. Дитина має право висловлювати свою думку, критичні зауваження; завдання педагога – зробити все для того, щоб діти, критикуючи – пропонували, викриваючи недоліки – знаходили шляхи їх усунення.

Важливі завдання вихователя – підготувати актив до виконання покладених обов'язків; навчити дітей організовувати свою діяльність – планувати, розподіляти, контролювати виконання, самостійно доводити справу до кінця, прагнути до здійснення поставленої мети. Він повинен допомогти активу (раді загону, штабам цікавих і корисних справ) сформувати чіткий і діловий стиль діяльності. При цьому важливо допомогти вибрати те чи інше доручення, пробуджувати творче відношення кожної дитини до діяльності ланки, загону, дружини, табору.

Штаби або ради справ – це об'єднання дітей навколо цікавої справи, можливість особистісного розкриття кожної дитини навколо захоплюючої ідеї або цікавої справи, через вирішення конкретних завдань, пряма передача досвіду старших молодшим. Дитяче самоврядування є полем розкриття лідерських можливостей дитини, розуміння свого місця у взаємостосунках з іншими; виховання потреби бути корисним людям, суспільству, державі. Ефективна діяльність органів дитячого самоврядування починається з надання доручень кожному члену колективу. Пропонуючи доручення дитині, потрібно пояснити його значення, користь та необхідність, показати творчі можливості виконання. Залежно від віку дітей, рівня організації дитячого колективу, можна використати такі методи розподілу доручень: пропонує вихователь; пропонує актив дитячого гурту; пропонує лідер, командир; почергове виконання (тимчасове доручення); жеребкування; особисте бажання дитини; проведення різноманітних творчих конкурсів, вікторин, змагань. Витоки самоврядування дитячого колективу – це розвиток організаторських знань, умінь і навичок через систему загальних доручень. Завдання умілого організатора – дати можливість кожній дитині займатись

справою для душі. Грань між «пасивом» і «активом» потрібно стирати поступово. Процес виховання активності, підготовки лідерів повинен будуватись на основі співробітництва, взаємоповаги і довіри дорослих і дітей. На цій основі закладається фундамент соціальної ініціативи, здатності працювати з людиною і для неї.

Роботою тимчасового дитячого колективу керує **штаб** чи **рада командирів**.

Штаб чи рада обирається на організаційних зборах загону загальним голосуванням. Він може переобиратися, з тим, щоб усі діти побували і керівниками, і виконавцями. Загін може поділитися на *ланки* чи *команди*. У таборі можуть діяти такі штаби: «Прес-центр», «Чистота і порядок», «Цікаві і корисні справи», «Умілі руки», «Милосердя» тощо.

«Прес-центр» випускає стіннівки, листівки, «блискавки» тощо. Обов'язком кореспондентів є вивчення суспільної думки, турбота про настрої колективу. Юнкори організують на сторінках загонової газети зустрічі з цікавими людьми, друзями з інших загонів тощо. Проводять експрес-опитування, інтерв'ю. Якщо в загоні ведеться щоденник чи літопис життя і справ загону, то це також справа юнкорів.

Штаб технічної допомоги «Умілі руки» приходить на допомогу за проханням будь-кого з членів загону. Зазвичай, члени цієї ланки володіють технічними вміннями і навичками, отриманими в технічних гуртках. Можна відкрити власну майстерню.

Штаб «Милосердя» співпрацює із загонами, де є діти з фізичними обмеженнями. Якщо в загоні багато юних талантів, можна створити окремий

штаб «Веселий вітер». Діти будуть піклуватися про те, щоб життя в загоні було веселим і бадьорим, а настрої – піднесеним. У цьому допоможуть загонові розважальні заходи: «Вогники», «Шукаємо таланти», «Заспіваймо пісню» тощо. Між загонами проходять дитячі змагання щодо виконання творчих справ. Існує екран «Наші змагання», де умовними позначками відображається діяльність кожного загону. Наприкінці дня, трьох днів,

тижня, зміни підводяться підсумки; переможців нагороджують грамотами, подарунками, сюрпризами.

Протягом оргперіоду проводиться організаційний збір загону, на якому обирається актив загону, формуються ланки (групи), розподіляються доручення, вибирається назва загону, вносяться пропозиції для плану роботи загону. Для кожної дитини важливим є приналежність до загону, який не схожий на інші. Важливий елемент цієї несхожості - емблема загону, яка може приколюватися до одягу і буде вказувати на приналежність саме до цього загону.

Актив загону припускає наявність командира загону, члена ради дружини (табору), командира ланки (групи), головного редактора газети загону, фізорга, завгоспа і т. д. Вони відповідають за життєдіяльність загону в цілому, складають план роботи загону на зміну, планують щоденну роботу загону на основі плану-сітки, розподіляють доручення між ланками, здійснюють взаємозв'язок загону з іншими загонами та структурними підрозділами табору.

Ланки або групи формуються на основі тих творчих груп, які створилися в ході проведення різноманітних колективних творчих справ.

Дуже ефективною формою організації самоврядування в загоні є система ради справи і чергових командирів. Це припускає залучення всіх членів загону до керівництва загonom і відповідальності за проведення справи.

Для підготовки і проведення будь-якої колективної творчої справи обирається **рада справи**, до якої входять діти, здатні найбільш творчо організувати і провести дану справу. Радою справи може бути призначена ціла група або до неї входять представники різноманітних груп. Обов'язково призначається голова ради справи, який відповідає за нього. Рада справи складає сценарій проведення справи, розподіляє завдання кожній групі або окремим дітям з художнього і музичного оформлення місця проведення КТС,

творчі завдання. На вогнику обов'язково звітує про проведену справу і робить її аналіз.

Черговий командир обирається на вечірньому вогнику за рекомендацією загону. Діти рекомендують, підкоряються і допомагають своєму товаришу керувати ними протягом дня. В обов'язки чергового командира входить виконання загonom організаційних і режимних моментів дня, розподіл доручень в загоні при отриманні позачергового завдання. Звітує на вечірньому вогнику.

Запропоновані додатки мають побажальний характер. Ви можете запропонувати свої заходи, конкурси, змагання тощо. Все залежить від Вашої уяви, творчості і фантазії

БАЖАЄМО УСПІХІВ!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!